

Nr 79.

Ankom till riksdagens kansli den 14 april 1944 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för E. V. Ringsäter m. fl. från ersättningskyldighet.

(1:a avd.)

1:o) **Befrielse från skadeståndsskyldighet för Eric Vilhelm Ringsäter.** Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts i propositionen nr 48 under punkten 1 (s. 1—4 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 21 januari 1944) framlagda förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att Eric Vilhelm Ringsäter må befrias från honom jämlikt fältkrigsrättens vid Svea livgardes depå utslag den 22 augusti 1940 åliggande skyldighet att till kronan utgiva skadestånd med 572 kronor 72 öre.

2:o) **Befrielse från viss skadeståndsskyldighet för Hilvar Axel Gösta Carlsson.** I förenämnda proposition har Kungl. Maj:t under punkten 2 (s. 4—6) föreslagit riksdagen medgiva, att Hilvar Axel Gösta Carlsson må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, av den del av i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 21 januari 1944 angiven skuld till kronan, som den 1 april 1943 återstod ogulden, till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 1 500 kronor, befrias från återstående skadeståndsskyldighet enligt fältkrigsrättens vid förutvarande Smålands arméartilleriregementes depå utslag den 27 september 1940.

I en den 30 mars 1943 dagtecknad skrift har värnpliktige nr 319—1—1935 *Hilvar Axel Gösta Carlsson* gjort framställning om viss nedsättning i honom ådömd skadeståndsskyldighet till kronan.

Över framställningen ha utlåtanden avgivits av arméförvaltningens tyg- och civila departement den 30 juli och av statskontoret den 18 september 1943.

Av handlingarna i ärendet inhämtas i huvudsak följande.

Under framförande den 17 augusti 1940 av en kronan tillhörig drivmedelsautomobil å allmänna landsvägen Lärkholmen—Nordanå i Växtorps socken, Hallands län, körde Carlsson av vägbanan och mot ett träd, med påföljd att bilen helt ramponerades samt Carlsson och en annan värnpliktig vid namn Gustafsson, som medföljde i bilen, ådrogo sig vissa skador. Sedan Carlsson och Gustafsson i anledning därav ställts under åtal vid fältkrigsrätten vid förutvarande Smålands arméartilleriregementes depå samt av utredningen framgått, att Carlsson och Gustafsson före bilfärden druckit sprit och att

de mot uttryckliga order, om vilka de ägt kännedom, brukat bilen utan lov, prövade krigsrätten genom utslag den 27 september 1940 rättvist döma Carlsson, vilken vid förande av bilen varit så påverkad av starka drycker, att han kunde antagas icke ägt nödigt herravälde över sina handlingar, vilket haft till följd att han överskridit medgiven hastighet och visat uppenbar likgiltighet för andra människors liv och egendom, jämlikt 100 § strafflagen för krigsmakten, jämförd med 2 § i lagen den 7 juni 1934 om straff för vissa brott vid förande av motorfordon, ävensom 4 kap. 1 § allmänna strafflagen att hållas i fängelse i tre månader samt Gustafsson för delaktighet i nämnda oredlighetsbrott till en månads fängelse. Carlsson förpliktades dessutom ersätta kronan kostnaderna för reparation av bilen med 4 790 kronor jämte 5 % ränta därå från utslagets dag tills betalning skedde. Fältkrigsrättens utslag har vunnit laga kraft.

I sin förenämnda skrift har Carlsson anfört, att han vore född år 1915 och ogift, att han av sin skuld till kronan enligt utslaget under tiden december 1942—mars 1943 betalat 151 kronor efter utmätning i lön, att han icke ägde andra tillgångar än sin avlöning, vilken uppginge till i genomsnitt 70 kronor per vecka, att han med fullmakt bemyndigat sin arbetsgivare att från den 30 mars 1943 tills vidare innehålla och till vederbörande landsfiskal redovisa 15 kronor i veckan för skuldens erläggande samt att han icke i längden kunde uthärda den ekonomiska påfrestning som skadeståndets betalande innebure för honom.

Carlsson har med anledning av det anförda anhållit, att hans skuld till kronan enligt utslaget måtte nedsättas till 1 000 kronor jämte 5 % ränta därå från dagen för Kungl. Maj:ts beslut samt att sålunda fixerad skuld — alltjämt med utslaget som exekutionsurkund — måtte få avbetalas med 15 kronor för vecka.

I ett Carlssons skrift bifogat intyg har *landsfiskalen i Svedala distrikt* bestyrkt de av Carlsson lämnade uppgifterna.

Arméförvaltningens tyg- och civila departement ha i sitt utlåtande anfört, att, ehuru några i och för sig förmildrande omständigheter icke syntes kunna åberopas i förevarande fall, departementen emellertid ansåge med hänsyn till Carlssons svaga ekonomiska ställning och honom åvilande försörjningsplikt skäl föreligga, att Carlsson i allt fall delvis borde vinna befrielse från honom ådömd ersättningsskyldighet. Departementen tillstyrkte sålunda efter övervägande av samtliga i ärendet föreliggande omständigheter, att Carlsson, därest han förslagsvis före den 31 december 1944 till arméförvaltningen inbetalade 1 050 kronor, befriades från återstående betalningsskyldighet till kronan enligt ifrågavarande utslag.

Statskontoret har — under framhållande att, på sätt tyg- och civila departementen understrukt, några förmildrande omständigheter icke kunde åberopas i förevarande fall, där Carlsson i berusat tillstånd åstadkommit skada å kronan tillhörig egendom, vilken olovligen begagnats — avstyrkt bifall till framställningen.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört följande.

Såsom de i ärendet hörda myndigheterna framhållit måste omständigheterna vid den bilolycka med anledning av vilken Carlsson dömts anses synner-

ligen försvårande. Med beaktande av hans svaga ekonomiska ställning och den avsevärda tid det skulle taga för honom att inbetala hela skadeståndsbeloppet samt med hänsyn jämväl därtill, att han får anses ha visat beredvillighet att, såvitt i hans förmåga står, fullgöra sin betalningsskyldighet finner jag mig dock icke böra motsätta mig viss nedsättning av betalningsskyldigheten. Av framställningen i ärendet framgår, att Carlsson från och med april 1943 regelbundet avbetalar sin skuld till kronan med visst belopp för vecka. Jag förordar, att Carlssons betalningsskyldighet från nämnda tidpunkt bestämmas till 1 500 kronor. Den partiella befrielsen torde såsom i andra liknande fall skett böra göras beroende av att beloppet inbetalas inom viss tid, vilken det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma.

I likhet med departementschefen finner utskottet skäl tala för att Carlsson medgives nedsättning i den honom åliggande betalningsskyldigheten till kronan. Carlsson har visat beredvillighet att fullgöra sin betalningsskyldighet. Det skulle taga avsevärd tid för honom att inbetala hela skadeståndsbeloppet, då han saknar andra tillgångar än sin avlöning.

Utskottet.

Departementschefen har föreslagit, att betalningsskyldigheten från och med april 1943, efter vilken tidpunkt han regelbundet inbetalar sin skuld till kronan med 15 kronor i veckan, skall bestämmas till 1 500 kronor, medan arméförvaltningens tyg- och civila departement föreslagit nedsättning till 1 050 kronor under förutsättning att Carlsson inbetalar nämnda belopp före den 31 december 1944.

För egen del har utskottet med hänsyn till Carlssons ekonomiska förhållanden funnit skäligt, att skadeståndsskyldigheten från och med den 1 april 1943 bestämmas till 1 000 kronor.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må medgiva, att Hilvar Axel Gösta Carlsson må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämmas, av den del av angivna skuld till kronan, som den 1 april 1943 återstod ogulden, till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 1 000 kronor, befrias från återstående skadeståndsskyldighet enligt fältkrigsrättens vid förutvarande Smålands arméartilleriregementes depå utslag den 27 september 1940.

3:o) **Befrielse från viss skadeståndsskyldighet för Gösta Hilding Aidanpää m. fl.** Då Kungl. Maj:ts förslag under punkterna 3—14 (s. 6—21) icke givit utskottet anledning till erinran, får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva,

a) att Gösta Hilding Aidanpää må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämmas, till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 200 kronor, befrias från återstående skadeståndsskyldighet till kronan enligt krigsrättens vid Norrbottens artilleririkår utslag den 29 september 1942;

b) att Johan Artur Lindberg må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 300 kronor, befrias från återstående skadeståndsskyldighet till kronan jämlikt särskilda krigsrättens i Boden utslag den 21 september 1942;

c) att Karl Holger Vilhelm Tidholm må befrias från honom jämlikt regementskrigsrättens vid Göta ingenjörkår utslag den 25 februari 1943 åliggande skyldighet att till kronan utgiva 172 kronor 65 öre;

d) att Tore Ragnar August Bjarnekull må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 200 kronor, befrias från återstående skadeståndsskyldighet till kronan enligt regementskrigsrättens vid Norrbottens regemente utslag den 14 december 1942 samt att den Gösta Herman Berg enligt krigshovrättens utslag den 20 april 1943 åliggande skadeståndsskyldigheten till kronan må begränsas till 650 kronor;

e) att Nils Erik Lennart Nilsson må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 100 kronor, befrias från återstoden av den honom jämlikt krigshovrättens utslag den 28 augusti 1942 åliggande skadeståndsskyldigheten;

f) att Enar Richard Urban Persson må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 50 kronor, befrias från återstående skadeståndsskyldighet till kronan jämlikt krigshovrättens utslag den 3 november 1942;

g) att Viktor Lennart Skogh må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 100 kronor, befrias från återstoden av den honom jämlikt krigsrättens vid Norra skånska infanteriregementet utslag den 5 mars 1943 åliggande skadeståndsskyldigheten;

h) att Olof Anselm Emanuel Ek må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 50 kronor, befrias från återstoden av den honom jämlikt krigsrättens vid Svea flygflottilj utslag den 2 april 1943 åliggande skadeståndsskyldigheten;

i) att Sten-Erik Molker må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 50 kronor, befrias från återstoden av den honom jämlikt krigsrättens vid Södermanlands flygflottilj utslag den 5 mars 1943 åliggande skadeståndsskyldigheten;

j) att Yngve Carl Eric Öhrlund må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, till försvarets civilförvaltning inbetalar

ett belopp av 350 kronor, befrias från återstoden av den honom jämlikt krigsrättens vid Skaraborgs flygflottilj utslag den 6 juli 1942 åliggande skadeståndsskyldigheten;

k) att envar av Torsten Edvard Slättberg och Bertil Carlsson må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 50 kronor, befrias från återstående betalningsskyldighet till kronan jämlikt krigsrättens vid Skaraborgs flygflottilj utslag den 17 december 1942;

l) att Sven Hjalmar Källander befrias från honom jämlikt krigsrättens vid Skaraborgs flygflottilj utslag den 7 juni 1943 åliggande skyldighet att till kronan utgiva ersättning med 63 kronor 30 öre.

4:o) **Befrielse från viss skadeståndsskyldighet för Johan Gunnar Viberg.** Kungl. Maj:t har under punkten 15 (s. 21—23) föreslagit riksdagen medgiva, att Johan Gunnar Viberg må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 500 kronor, befrias från återstående skadeståndsskyldighet till kronan enligt krigshovrättens utslag den 13 november 1942.

Under förläggning av ett artilleriförband i Rissne uppstod den 8 maj 1942 eld i ett tält, varvid såväl tältet som viss i detsamma befintlig egendom tillhörig kronan och militär personal förstördes. Eldsvådan hade enligt företagen utredning förorsakats av att värnpliktige vid Svea artilleriregemente nr 129—47—1931 *Johan Gunnar Viberg*, sedan han obehörigen tänt eld i kaminen i tältet, underlåtit att vakta elden.

Med anledning härav ställdes Viberg under åtal vid Svea artilleriregementes krigsrätt under yrkande, att denne måtte dömas till ansvar för vårdslöshet och oaktsamhet samt förpliktas ersätta den kronan tillhöriga egendomen med 1 906 kronor 36 öre.

Viberg framhöll vid krigsrätten, att han uppgjort eld, emedan det varit blåsigt och kallt. Han hade ej känt till att det varit förbjudet att utan order uppgöra eld. Elden hade utbrutit medan han under ett par minuters tid hämtat ris till elden utanför tältet.

Genom utslag den 24 juli 1942 prövade krigsrätten, när Viberg, sedan han obehörigen upptänt eld i en kamin inom tältet, underlåtit att behörigen vakta elden och därigenom vållat, att eld uppkommit, rättvist döma Viberg jämlikt 130 § strafflagen för krigsmakten för oförstånd i tjänsten att hållas i vaktarrest fem dagar. Därjämte förpliktades Viberg, såvitt nu är i fråga, att utgiva skadestånd till kronan med 953 kronor 18 öre, varemot kronans ersättningstalan i övrigt såsom obestyrkt icke kunde bifallas.

Krigshovrätten, där arméförvaltningens tyg- och intendenturdepartement anfört besvär över krigsrättens utslag, prövade rättvist på det sätt ändra krigsrättens utslag att Viberg förpliktades att i skadestånd till kronan utgiva utöver av krigsrätten utdömda 953 kronor 18 öre ytterligare 804 kronor eller

alltså sammanlagt 1 757 kronor 18 öre. Jämlikt 30 kap. 6 § rättegångsbalken finge talan icke fullföljas mot krigshovrättens utslag.

Uti en av militärbefälhavaren för fjärde militärområdet den 17 februari 1943 överlämnad skrift har Viberg anhållit att bliva befriad från ifrågavarande ersättningsskyldighet eller att densamma måtte väsentligt nedsättas. Omständigheterna vid branden måste anses synnerligen förmildrande. Viberg saknade för närvarande helt tillgångar att betala beloppet. Han hade enligt uppgift den 13 februari 1943 till arméförvaltningens ombudsman förbundet sig att verkställa avbetalning å skulden med 10 kronor i veckan.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Viberg, som till yrket är chaufför och anställd hos ett bolag, är född år 1911 och ogift, att hans veckolön uppgår till 77 kronor, att hans taxering för år 1942 till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt uppgår till 3 200/3 040 kronor samt att han har ett kapital å 200 kronor.

Regementschefen och militärbefälhavaren ha tillstyrkt bifall till ansökan.

Arméförvaltningens tyg-, intendentur- och civila departement ha med hänsyn till att Vibergs ekonomiska ställning icke torde möjliggöra för honom att inom rimlig tid erlægga hela det utdömda skadeståndsbeloppet och med hänsyn jämväl till omständigheterna i samband med uppkomsten av branden ansett sig böra tillstyrka nedsättning i fråga om Vibergs ersättningsskyldighet till ett belopp av 600 kronor.

I utlåtande den 19 juni 1943 har *statskontoret* förklarat sig icke ha något att erinra mot bifall till vad tyg-, intendentur- och civila departementen i ärendet hemställt.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

Ehuru Viberg vid ifrågavarande tillfälle åsidosatt gällande föreskrifter och visat ovarsamhet, anser jag mig på grund av Vibergs ekonomiska ställning samt av honom visad beredvillighet att i mån av förmåga fullgöra sin skadeståndsskyldighet böra föreslå, att Viberg, mot inbetalande till statsverket av visst belopp inom tid, som av Kungl. Maj:t må bestämmas, befrias från återstående skadeståndsskyldighet. Det belopp, Viberg bör ha att inbetala, synes mig böra bestämmas till 500 kronor.

Utskottet. Såsom militärbefälhavaren för fjärde militärområdet framhållit kunna omständigheterna vid branden anses synnerligen förmildrande. Härtill kommer att, enligt vad handlingarna i ärendet utvisa, Vibergs ekonomiska ställning icke torde möjliggöra för honom att inom rimlig tid erlægga det utdömda skadeståndsbeloppet. Departementschefen har därför ansett, att Viberg bör befrias från sin återstående återbetalningsskyldighet mot inbetalande av ett belopp av 500 kronor. Enligt utskottets mening står emellertid den ekonomiska konsekvens, som sålunda skulle drabba Viberg till följd av hans vållande, icke i proportion till hans försummelse. Att helt befria Viberg från dennes skadeståndsskyldighet finner utskottet sig dock icke kunna förorda med hänsyn till 1935 års riksdags uttalande i skrivelse nr 156, att efterskän-

kande från statens sida av ådömd betalningsskyldighet endast bör ske i undantagsfall. Däremot anser utskottet, att vad i ärendet förekommit motiverar, att det belopp, som Viberg bör inbetala, nedsättes till 200 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att Johan Gunnar Viberg må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 200 kronor, befrias från återstående skadeståndsskyldighet till kronan enligt krigshovrättens utslag den 13 november 1942.

5:o) **Befrielse från viss skadeståndsskyldighet för Sten John Ingvar Zackrisson m. fl.** Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts under punkterna 16—22 framlagda förslag (s. 23—34) får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva,

a) att Sten John Ingvar Zackrisson må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 300 kronor, befrias från återstående ersättningskyldighet till kronan jämlikt krigshovrättens utslag den 17 oktober 1941;

b) att Oskar Arvid Hamberg må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 50 kronor, befrias från återstående ersättningskyldighet till kronan på grund av det mellan chefen för Upplands regemente och Hamberg den 20 och den 23 april 1942 upprättade kontraktet;

c) att Björn Olof Rundquist befrias från honom jämlikt krigshovrättens utslag den 24 juli 1942 åliggande skyldighet att till kronan utgiva ersättning med 509 kronor 60 öre;

d) att Harald Edvin Lundquist befrias från honom jämlikt krigsrättens vid Värmlands regemente utslag den 16 januari 1943 åliggande skyldighet att till kronan utgiva ersättning med 180 kronor;

e) att Karl Reinhold Hammar befrias från honom jämlikt stationskrigsrättens vid Stockholms örlogsstation utslag den 5 mars 1943 åliggande skyldighet att till kronan utgiva skadestånd med 3 258 kronor 21 öre;

f) att J. M. Jansson må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, till försvarets civilförvaltning inbetalar en femtedel av sin nuvarande skuld till kronan jämlikt rådhusrättens i Växjö utslag den 6 oktober 1924, befrias från återstående delen av sagda skuld;

g) att Kurt Sigvard Gunnar Sallberg befrias från återstående honom nu åliggande betalningsskyldighet till kronan på grund

av i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 21 januari
1944 omförmälda olyckshändelse.

Stockholm den 14 april 1944.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 77.
